

ХМЕЛЬНИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету економіки і управління

Віталій КАРПЕНКО

« _____ » _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Філософія (в т. ч. логіка, етика, естетика)

Назва дисципліни

Галузь знань – 07 «Управління та адміністрування»

Спеціальність – 071 «Облік і оподаткування»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма – Облік і оподаткування

Обсяг дисципліни – 4 кредити ЄКТС, **Шифр дисципліни** – ОЗП.08

Мова навчання – українська

Статус дисципліни: обов'язкова (цикл загальної підготовки)

Факультет – Міжнародних відносин і права

Кафедра – Філософії та соціально-гуманітарних наук

ХАРАКТЕРИСТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Статус дисципліни	Форма навчання	Курс	Семестр	Загальний обсяг		Кількість годин						Курсовий проект	Курсова робота	Форма семестрового контролю	
				Кредити ЄКТС	Години	Разом	Лекції	Аудиторні заняття			Самостійна робота			залік	іспит
								Лабораторні роботи	Практичні заняття	Семінарські заняття					
О	Д	1	2	4	120	54	36			18	66			+	
О	З	1	2	4	120	12	8			4	108			+	
Разом				8	240	66	44			22	174				

Робоча програма складена на основі освітньо-професійної програми «Облік і оподаткування» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування».

Робоча програма складена

Підпис(и) автора(ів)

к.філос.н., **Ігор ОМЕЛЬЧУК**
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Схвалена на засіданні кафедри філософії та соціально-гуманітарних наук.

Протокол від 01 вересня 2024 р. № 1. Зав. кафедри

Підпис

Наталія ПЕТРУК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Робоча програма розглянута та схвалена вченою радою факультету міжнародних відносин і права.

Голова вченої ради факультету

Підпис

Юрій МУДРИК
Ім'я, ПРІЗВИЩЕ

ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ

Посада	Назва факультету	Підпис	Ім'я, ПРІЗВИЩЕ
Завідувач кафедри «Обліку, аудиту та оподаткування», кандидат економічних наук, доцент	Економіки і управління		Лариса СКОРОБОГАТА
Гарант освітньої програми «Облік і оподаткування» перший (бакалаврський) рівень, кандидат економічних наук, доцент	Економіки і управління		Наталія ПОНОМАРЬОВА
Декан факультету, кандидат економічних наук, доцент	Економіки і управління		Віталій КАРПЕНКО

Пояснювальна записка

Дисципліна «Філософія (в т. ч. логіка, етика, естетика)» є однією із обов'язкових дисциплін загальної підготовки і займає провідне місце у підготовці фахівців освітнього рівня «бакалавр» за спеціальністю 071 «Облік і оподаткування» за освітньо-професійною програмою «Облік і оподаткування».

Пререквізити:

Кореквізити: ОЗП.02 Макро- та мікроекономіка; ОПП.01 Податкова та бюджетна система; ОЗП.10 Основи наукових досліджень.

Відповідно до освітньої програми дисципліна сприяє забезпеченню:

компетентностей: ІК Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми під час професійної діяльності у сфері обліку, аудиту та оподаткування або в процесі навчання, що передбачає застосування теорії та методів економічної науки і характеризується комплексністю й невизначеністю умов. ЗК 01. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. ЗК 02. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК 04. Здатність працювати автономно. ЗК 05. Цінування та повага різноманітності та мультикультурності. ЗК 09. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово. ЗК 13. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні. ЗК 14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, вести здоровий спосіб життя. ФК10. Здатність застосовувати етичні принципи під час виконання професійних обов'язків..

програмних результатів навчання: ПРН 15. Володіти загальнонауковими та спеціальними методами дослідження соціально-економічних явищ і господарських процесів на підприємстві. ПРН 17. Вміти працювати як самостійно, так і в команді, проявляти лідерські якості та відповідальність у роботі, дотримуватися етичних принципів, поважати індивідуальне та культурне різноманіття. ПРН 19. Дотримуватися здорового способу життя, безпеки життєдіяльності співробітників та здійснювати заходи щодо збереження навколишнього середовища. ПРН 20. Виконувати професійні функції з урахуванням вимог соціальної відповідальності, трудової дисципліни, вміти планувати та управляти часом. ПРН 22. Розуміти і реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності вільного демократичного суспільства, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні. ПРН 23. Зберігати та примножувати досягнення і цінності суспільства на основі розуміння місця предметної області у загальній системі знань, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя

Мета і завдання навчальної дисципліни

Мета дисципліни. Забезпечити засвоєння специфіки філософського осягнення дійсності, ознайомити із наявними філософськими концепціями, які розкривають поліфонізм та плюралізм філософського мислення, створити умови для формування світоглядно-методологічної культури студентів.

Предмет дисципліни. Філософія як феномен культури та світовий історико-філософський процес, включно з дослідженням граничних засад реальності, буття людини, та її відношення до світу.

Завдання дисципліни. Формування системи базових знань, вмінь і навичок філософського мислення, спрямованих на розв'язання складних спеціалізованих завдань та практичних проблем, зокрема, в економіці.

Результати навчання. Після вивчення дисципліни студент повинен: розуміти інтелектуальне й соціокультурне призначення філософії, її пізнавальні та культууроутворюючі можливості; знати структуру філософського знання, розмаїття та особливості філософських дисциплін, їх ролі в обґрунтуванні та розвитку людського мислення, пізнання світу, культури та суспільства; знати еволюцію основних філософських ідей та проблем, напрями і тенденції сучасного філософського дискурсу, їх зв'язок з попередньою інтелектуальною історією; вміти логічно, послідовно та аргументовано усно і письмово висловлювати міркування щодо основних філософських проблем в контексті сучасних соціокультурних процесів; відрізнити суб'єктивні, спонтанні складові суджень від об'єктивних і аргументованих, вміти надавати перевагу останнім; виявляти, формулювати та вирішувати проблеми із застосуванням філософських категорій; аналізувати та інтерпретувати текст із виокремленням головних ідей, понятійно-категорійного каркасу, світоглядних узагальнень; реферувати, рецензувати й коментувати дослідницьку літературу; критично, творчо оцінювати результати інтелектуальної праці; здатність бути активним учасником дискусій, концентруватися на значущих складових обраної проблеми, оволодіти культурою диспуту; презентувати результати інтелектуальної праці та здійсненої самостійної роботи у форматі доповідей, повідомлень, есе, презентацій, конспектів; проявляти увагу і толерантність до іншої (й інакшої) думки у процесі інтелектуальної комунікації; знаходити необхідну інформацію з різних джерел, упорядковувати її, оцінювати її достовірність, пояснювати значущість; демонструвати вміння працювати в колективі та самостійно, виявляти ініціативу, уникати некритичного слідування авторитетам; мати інтелектуальну скромність, чесність у формуванні та вираженні інтелектуальної позиції.

1. Структура залікових кредитів дисципліни

№	Назва лекції	Кількість годин		
		Лекції	Семінари	Самостійна робота
Частина I. Вступ до філософії				
1	Тема 1. Природа філософії та специфіка філософського знання	2		3
2	Тема 2. Генеза та соціокультурний статус філософії	2	2	4
3	Тема 3. Основні етапи становлення філософської думки	2		3
4	Тема 4. Напрями і школи сучасної філософії	2	2	5
Частина II. Теоретична філософія				
5	Тема 5. Філософське вчення про буття	2		3
6	Тема 6. Людина як предмет філософського осмислення	2	2	4
7	Тема 7. Філософія пізнання	2		3
8	Тема 8. Філософія свідомості	2	2	4
9	Тема 9. Філософія і методологія науки	2		3
10	Тема 10. Філософія мови	2	2	5
11	Тема 11. Логіка	2		3
Частина III. Практична філософія				
12	Тема 12. Філософське осмислення історії	2	2	5
13	Тема 13. Суспільство як предмет філософії	2		3
14	Тема 14. Філософія політики	2	2	4
15	Тема 15. Філософія економіки	2		3
16	Тема 16. Філософія культури	2	2	4
17	Тема 17. Етика	2		3
18	Тема 18. Естетика	2	2	4
ВСЬОГО		36	18	66

Лекції – 36 годин

Семінарські заняття – 18 годин

Самостійна робота – 66 годин

Всього – 120 годин

2. Програма навчальної дисципліни
2.1. Зміст лекційного курсу

Перелік лекцій для студентів денної форми здобуття освіти

Номер лекції	Перелік тем лекцій, їх анотації	Кількість годин
<i>Другий семестр</i>		
1	Природа філософії та специфіка філософського знання. Що таке філософія? Проблема визначення предмета філософії. Наукоподібність філософського знання. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
2	Генеza та соціокультурний статус філософії. Філософія як любов до мудрості. Практична користь філософії. Спроба самовиправдання філософії. (Не)очевидна ефективність філософії у підготовці майбутніх економістів та управлінців. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
3	Основні етапи становлення філософської думки: від античності до німецького ідеалізму. Особливості античної філософії. Новоевропейська філософія XVII-XVIII ст. Класичний характер німецької філософії. Філософія І. Канта. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
4	Напрями і школи сучасної філософії. Криза класичної філософії та утвердження некласичного типу філософування. Тенденції формування сучасної світової філософії. Основні етапи розвитку філософської думки в Україні. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
5	Філософське вчення про буття. Місце та роль онтології в системі філософського знання. Буття як базова онтологічна категорія. Провідні моделі буття. Проблема дійсності. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
6	Людина як предмет філософського осмислення. Багатомірність людського буття та сутності людини. Філософська антропологія як спеціальна галузь філософського знання. Сучасні виклики неоліберальної антропології. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
7	Філософія пізнання. Пізнання як предмет філософського аналізу. Єдність чуттєвого і раціонального в пізнанні. Класична і некласична моделі епістемології. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
8	Філософія свідомості. Свідомість як особлива здатність людини. Поняття свідомості в історико-філософському контексті. Сучасні проблеми філософії свідомості. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
9	Філософія і методологія науки. Методологія науки і наукова раціональність. Основні концепції філософії науки. Методологія економічної науки. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
10	Філософія мови. Мова як об'єкт філософського дослідження. Лінгвістичний поворот у філософії. Лінгвофілософська концепція Олександра Потебні. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2

11	Логіка. Логіка – наука про мислення. Істинність і логічна правильність міркувань. Формалізація як метод логіки. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
12	Філософське осмислення історії. Предмет і завдання філософії історії. Становлення історичної свідомості. Сучасні напрями філософії історії. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
13	Суспільство як предмет філософії. Поняття суспільства та його основні характеристики. Парадигми філософського осягнення суспільного життя. Суспільство споживання і теорія гіперреальності Жана Бодріяра. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
14	Філософія політики. Сутність політики та політичного. Людина як суб'єкт і об'єкт політики. Ствердження національної ідентичності. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
15	Філософія економіки. Роль філософії в дослідженні економічної діяльності. Генезис філософсько-економічної думки. Інформаційна економіка і кібернетична модель управління. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
16	Філософія культури. Багатозначність поняття культури. Філософія культури в історико-філософській ретроспективі. Теорія культурної детермінації економіки. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
17	Етика. Етика як філософська наука про мораль. Моральна відповідальність науки. Щастя як ціль людської діяльності. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
18	Естетика. Предмет та завдання естетики. Естетичний вимір наукового знання. Мистецький твір у добу технічної відтворюваності. <i>Література:</i> [1], [2], [3], [4], [5], [6].	2
РАЗОМ		36

Перелік оглядових лекцій для студентів заочної форми здобуття освіти

Номер лекції	Тема лекції	Кількість годин
<i>Другий семестр</i>		
1	Природа філософії та специфіка філософського знання. Філософія як любов до мудрості. Проблема визначення предмета філософії. Наукоподібність філософського знання. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5].	2
2	Логіка – наука про мислення. Істинність і логічна правильність міркувань. Як стати хорошим учасником філософських дискусій. Літ.: [2], [5], [11], [16].	2
3	Філософія і методологія науки. Методологія науки і наукова раціональність. Основні концепції філософії науки. Літ.: [1], [2], [3], [4], [5].	2
4	Етика. Мораль як предмет дослідження етики. Етичні теорії. Утилітаризм. Гедонізм та преферентизм. Деонтологія. Літ.: [2], [3], [4], [9], [19].	2
Разом:		8

2.2 Зміст семінарських занять

Перелік семінарських занять для студентів *денної* форми здобуття освіти

№ п/п	Тема семінарського заняття	Кількість годин
<i>Другий семестр</i>		
1	Філософія як світогляд, її предмет та функції. Світогляд та його історичні типи. Предмет філософії і коло її основних проблем. Філософія в сучасному світі. Функції філософії. Літ.: [4], с.18-26; [25], с.11-18; [3], с.187-195; [1], с.16-21; [7], с.8-21; [5], с.32-39.	2
2	Філософія в історичній перспективі. Вчення про ідеї та суспільно-політичні погляди Платона. «Філософія життя» Фридриха Ніцше. Філософська спадщина Григорія Сковороди. Літ.: [13], с.77-84; [29], с.45-48; [1], с.151-158; [8], с.632-643; [12], с.327-334; [26], с.561-567.	2
3	Основні закони логіки. Закон тотожності. Закон протиріччя або (не)суперечності. Закон виключення третього. Закон достатньої підстави. Літ.: [11], с.24-29; [16], с.81-83; [16], с.83-86; [11], с.29-33; [16], с.86-88; [11], с.33-35; [11], с.35-40; [16], с.89-90.	2
4	Онтологія. Філософська антропологія. Субстанція як фундаментальна категорія онтології. Концепції походження людини. Проблема смерті, безсмертя та сенсу людського життя. Літ.: [2], с.160-163; [1], с.184-188; [24], с.176-179; [23], с.259-263; [4], с.336-342; [1], с.280-287.	2
5	Теорія пізнання. Філософія науки. Суб'єкт і об'єкт пізнання. Рівні та форми наукового пізнання. Істина в теорії пізнання. Літ.: [3], с.362-364; [15], с.61-63; [17], с.300-304; [25], с.282-292; [2], с.276-283; [23], с.214-216.	2
6	Аксіологія. Філософія свідомості. Проблема свободи волі. Психоаналітична концепція З. Фрейда. Вчення про архетипи колективного несвідомого К.-Г. Юнга. Літ.: [14], с.130-137; [2], с.226-229; [1], с.143-148; [5], с.441-444; [10], с.191-194; [5], с.444-450.	2
7	Основні етичні цінності та категорії. Категорії добра і зла як абсолютні координати моралі. Категорії, що відтворюють етичний характер людини. Моральні виміри спілкування. Літ.: [21], с.43-52; [9], с.33-39; [19], с.87-95; [14], с.93-103; [14], с.164-172; [19], с.108-119.	2
8	Філософія релігії. Світові релігії. Атеїстичні визначення релігії. Свобода совісті (віросповідання) і толерантність. Літ.: [22], с.237-248; [15], с.205-211; [29], с.512-517; [20], с.214-219; с.222-229; [18], с.1017-1023; [20], с.359-365.	2
9	Філософія культури. Філософія економіки. Культура і цивілізація. Філософія багатства. Глобальні проблеми сучасності. Літ.: [3], с.447-486; [28], с.99-108; [3], с.593-604; [6], с.1-4; [23], с.306-313; [5], с.614-621.	2
Разом:		18

Перелік семінарських занять для студентів заочної форми здобуття освіти

№ п/п	Тема семінарського заняття	Кількість годин
1	Філософія як світогляд, її предмет та функції. Світогляд та його історичні типи. Предмет філософії і коло її основних проблем. Філософія в сучасному світі. Функції філософії. Літ.: [4], с.18-26; [25], с.11-18; [3], с.187-195; [1], с.16-21; [7], с.8-21; [5], с.32-39.	2
2	Основні закони логіки. Закон тотожності. Закон протиріччя або (не)суперечності. Закон виключення третього. Закон достатньої підстави. Літ.: [11], с.24-29; [16], с.81-83; [16], с.83-86; [11], с.29-33; [16], с.86-88; [11], с.33-35; [11], с.35-40; [16], с.89-90.	2
Разом:		4

2.3 Зміст самостійної (у т. ч. індивідуальної) роботи

Самостійна робота студентів усіх форм здобуття освіти полягає у систематичному опрацюванні програмного матеріалу з відповідних джерел інформації, підготовці до семінарських занять, виконанні індивідуальних завдань, тестування з теоретичного матеріалу тощо. Студенти заочної форми здобуття освіти виконують ще й контрольну роботу. Вимоги до її виконання та варіанти визначаються методичними рекомендаціями до виконання контрольних робіт, які кожний здобувач вищої освіти отримує у викладача у період настановної сесії. Крім цього до послуг студентів сторінка навчальної дисципліни у Модульному середовищі для навчання, де розміщені Робоча програма дисципліни та необхідні документи з її навчально-методичного забезпечення.

Номер тижня	Вид самостійної роботи	Кількість годин
<i>Другий семестр</i>		
1	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №1. Підготовка до практичного заняття №1.	3
2	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №2. Підготовка до практичного заняття №1.	4
3	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №3. Підготовка до тестів і практичного заняття №2.	3
4	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №4. Підготовка до тестів і практичного заняття №2.	5
5	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №5. Підготовка до практичного заняття №3.	3
6	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №6. Підготовка до практичного заняття №3.	4
7	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №7. Підготовка до практичного заняття №4.	3
8	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №8. Підготовка до практичного заняття №4.	4
9	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №9. Підготовка до практичного заняття №5.	3
10	Опрацювання теоретичного матеріалу з Темі №10. Підготовка до тестів і практичного заняття №5.	5

11	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми №11. Підготовка до тестів і практичного заняття №6.	3
12	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми №12. Підготовка до практичного заняття №6.	5
13	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми №13. Підготовка до практичного заняття №7.	3
14	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми №14. Підготовка до практичного заняття №7.	4
15	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми №15. Підготовка до практичного заняття №8. Написання есе.	3
16	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми №16. Підготовка до практичного заняття №8. Написання есе.	4
17	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми №17. Підготовка до тестів і практичного заняття №9.	3
18	Опрацювання теоретичного матеріалу з Теми №18. Підготовка до тестів і практичного заняття №9.	4
РАЗОМ		66

На самостійне опрацювання студентів виносяться визначені у методичних рекомендаціях до семінарських занять та самостійної роботи питання з кожної теми. Керівництво самостійною роботою та контроль за виконанням індивідуального завдання здійснюється викладачем згідно з розкладом консультацій у позаурочний час.

Вимоги до виконання контрольної роботи (для студентів заочної форми здобуття освіти) та індивідуального домашнього завдання (для студентів денної форми здобуття освіти) викладені в Модульному середовищі для навчання на сторінці навчальної дисципліни.

2.4. Орієнтовна тематика індивідуального завдання для самостійної роботи студентів (другий семестр)

1. Чи є людина доброю або поганою за своєю природою?
2. Яка роль середовища у формуванні особистості?
3. Що є більш переконливим у формуванні особистості, природа чи виховання?
4. Прокоментуйте слова Шарля Бодлера: *«Потяг до злочину, який людська тварина вбирає в себе ще в материнській утробі, є цілком природним. Натомість чеснота є цілковито штучною... Зло творять без зусилля, природно, закономірно; тоді як добро завжди є плодом певного вміння, як мистецтво»*.
5. Чи прикрашає людину скромність? В сучасному світі скромність є чеснотою чи вадою?
6. Чи може бути скромність перешкодою для саморозвитку і досягнення успіху?
7. Чим скромність відрізняється від покори та безініціативності?
8. Коли людина говорить, що «вона скромна», чи залишається вона надалі скромною? Як визначити межі скромності?
9. Відповідальність – це вибір чи обов'язок?
10. Як ви розумієте природу війни? Чи є альтернатива війні у вирішенні конфліктів?
11. Чи є збройний конфлікт дійсно необхідним або виправданим?
12. Як ви ставитесь до теорії «справедливої війни»? Як вона виправдовується і як вона застосовується?
13. Ви б віддали перевагу безладній демократії чи стабільній диктатурі?
14. Патріотизм – це не обов'язкова річ чи все ж обов'язок громадянина?
15. Як ви оцінюєте баланс між гордістю за власну країну і повагою до інших?
16. Чи існують об'єктивні критерії для вимірювання рівня патріотизму в суспільстві загалом та окремої людини зокрема?
17. Як Ви прокоментуєте слова Оксани Забужко, що *«...держави в цілому виглядає всього лиш одним з епізодів у «біографії» народу»*.
18. Чи є емпатія природною, чи їй треба вчитися?
19. Чи зобов'язані ЗМІ бути об'єктивними?
20. Що означає знати щось?
21. Чи є незнання природним правом людини?
22. Чи легше жити сьогодні, ніж будь-коли в минулому (роки, десятиліття, покоління, століття, тисячоліття)?
23. Чи потрібно середньостатистичній людині знати, що таке наука, щоб жити повноцінним життям?
24. Чи можливо виправдати рабство?
25. Скільки коштує людське життя? Чи можна надати людському життю фінансову цінність?
26. Чи можливе життя без краси?
27. Що важливіше – знання чи віра?
28. Чи можна використовувати закон для примусу до дій?
29. Коли громадянська непокоря є виправданою?
30. Що таке моральна винагорода?
31. Як можна опиратися несправедливості?
32. Що таке справедливість? Навіщо боротися за справедливість?
33. Чи можна застосувати сучасну мораль до далекого минулого?
34. Який зв'язок між демократією та капіталізмом?
35. Чи може нісенітниця мати сенс?
36. Чи може кохання бути обов'язком?
37. Що означає, що любов треба заслужити?
38. Скільки мудрості потрібно, щоб брати участь в управлінні державою?
39. Мотив прибутку – це вада чи чеснота?

40. Чи можемо ми взагалі бути впевненими в тому, що щось є правдою?
41. Що є більш нагальним – боротьба зі зміною клімату чи економічною нерівністю?
42. Чи завжди толерантність виправдана?
43. Чи потрібна ввічливість сучасному суспільству?
44. Що таке права тварин?
45. Чи всі тварини мають рівні права?
46. Наскільки ефективно ми можемо спілкуватися, якщо у нас немає спільних цінностей?
47. Довіру треба заслужити чи її можна вимагати?
48. Що означає брати на себе відповідальність?
49. Чи завжди мета виправдовує засоби?
50. Що є джерелом морального авторитету?
51. Чи зобов'язані ми поважати кожного в суспільстві?
52. Чи є щось, що ніколи не можна пробачити?
53. Чи є хтось, кого ніколи не можна пробачити?
54. Які є прийнятні виправдання для брехні?
55. На якому етапі вагітності слід починати співчувати плоду?
56. Чи потрібно вибачатися публічно за те, що ви сказали в приватній розмові?
57. Якими є критерії віри?
58. Що таке свобода і якими є межі нашої свободи?
59. Яка роль гендерної ідентичності в сучасному суспільстві?
60. Чи існує залежність рівня розвитку культури та рівня економічного розвитку держави?
61. Чи погоджуєтесь Ви з твердженням, що сьогодні дипломатія вмирає, а мілітаризм зростає?
62. Чи є ядерна зброя національним надбанням і необхідною умовою національної безпеки?
63. Коли починається і коли закінчується людське життя?
64. Компроміс – це чеснота чи вада? Які критерії слід використовувати, аби з'ясувати, чи є конкретний випадок компромісу добродішним або законним?
65. Чи має право людина не мати жодних прав?

3. Технології та методи навчання

Процес навчання з дисципліни ґрунтується на використанні традиційних та сучасних технологій та методів навчання, зокрема: методи навчання за джерелом передачі і сприймання інформації (словесні (пояснення, дискусія), практичні (розв'язування ситуаційних завдань), наочні (демонстрування, ілюстрування); за логікою передачі і сприймання навчальної інформації; за рівнем самостійності пізнавальної діяльності (методи проблемного викладу, дослідницькі); методи стимулювання і мотивації учіння, інтерактивні; метод аналізу конкретних ситуацій (case-study) з використанням технологій візуалізації, інформаційно-комунікаційних та технології дистанційного навчання (сервіс для проведення онлайн конференцій Zoom, Модульне середовище для навчання тощо).

4. Методи контролю

Поточний контроль здійснюється під час семінарських занять, а також у дні проведення контрольних заходів, встановлених робочою програмою і графіком освітнього процесу.

При цьому використовуються такі методи поточного контролю:

- усне опитування;
- тестовий контроль теоретичного матеріалу;
- оцінювання результатів роботи на семінарських заняттях (участь у обговоренні, самостійні роботи);
- оцінювання результатів виконання індивідуального домашнього завдання.

При виведенні підсумкової семестрової оцінки враховуються результати поточного контролю. Здобувач вищої освіти, який набрав з будь-якого виду навчальної роботи, суму балів нижчу за 60 відсотків від максимального балу, **не допускається** до семестрового

контролю, поки не виконає обсяг роботи, передбачений Робочою програмою. Здобувач вищої освіти, який набрав позитивний середньозважений бал (60 відсотків і більше від максимального балу, встановленого для кожної структурної одиниці) з усіх видів поточного контролю і не склав іспит, вважається таким, який *має академічну заборгованість*. Ліквідація академічної заборгованості із семестрового контролю здійснюється у період екзаменаційної сесії або за графіком, встановленим деканатом відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ».

5. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання академічних досягнень студента здійснюється відповідно до «Положення про контроль і оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти у ХНУ». Кожний вид роботи з дисципліни оцінюється за інституційною чотирибальною шкалою. Семестрова підсумкова оцінка визначається як середньозважена з усіх видів навчальної роботи, виконаних і зданих позитивно з урахуванням коефіцієнта вагомості. Вагові коефіцієнти визначаються відповідно до структури дисципліни і важливості окремих видів її робіт.

При оцінюванні знань студентів використовуються різні засоби контролю, зокрема: усне опитування на семінарських заняттях; написання есе (ІДЗ); засвоєння теоретичного матеріалу з тем перевіряється тестовим контролем; контроль здійснюється згідно з робочою програмою дисципліни і робочим навчальним планом.

Для семінарських занять викладач встановлює обов'язковий мінімум оцінок, які має отримати студент впродовж семестру, щоб виконати програму дисципліни.

Структурування дисципліни за видами робіт і оцінювання результатів навчання студентів денної форми навчання у семестрі за ваговими коефіцієнтами

Аудиторна робота									Самостійна, індивідуальна робота				Семестровий контроль
Семінарські заняття (мінімальна кількість оцінок - 3)									Есе	Тестовий контроль			Залік
1	2	3	4	5	6	7	8	9	есе	ТК1	ТК2	ТК3	
ВК: 0,6									0,1	0,1	0,1	0,1	за рейтингом

Умовні позначення: ТК1, ТК2, ТК3 – тестовий контроль; есе – творча індивідуальна робота, ВК – ваговий коефіцієнт.

Оцінювання тестових завдань

Тестовий контроль для кожного студента складається з двадцяти тестових завдань, кожне з яких оцінюється одним балом. Максимальна сума балів, яку може набрати студент, складає 20. Оцінювання здійснюється за чотирибальною шкалою. Відповідність набраних балів за тестове завдання оцінці, що виставляється студенту, представлена у нижченаведеній таблиці.

Сума балів за тестові завдання	1–10	11–14	15–17	18–20
Оцінка за 4-бальною шкалою	2	3	4	5

На тестування відводиться 20 хвилин. Студент проходить тестування в он-лайн режимі у Модульному середовищі для навчання. При отриманні негативної оцінки тест слід перездати до терміну наступного контролю.

Критерії оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)

Оцінка за інституційною шкалою	Узагальнений критерій оцінювання індивідуально-творчої роботи (есе)
<i>Відмінно</i>	Чітко представлено наукову проблему та оригінальну авторську позицію. Композиція есе вирізняється послідовністю викладу, аргументованістю та глибиною аналізу проблеми.
<i>Добре</i>	Наукова проблема присутня. Композиція характеризується послідовністю викладу, аргументованістю, проте автору не вдалося чітко окреслити власну позицію.
<i>Задовільно</i>	Наукову проблему представлено поверхово та неглибоко. Композиція есе характеризується слабкою аргументованістю та невиразною авторською позицією.
<i>Незадовільно</i>	Наукова проблема не визначена, авторська позиція повністю відсутня.

Співвідношення інституційної шкали оцінювання і шкали оцінювання ЄКТС

Оцінка ECTS	Інституційна шкала балів	Інституційна оцінка	Критерії оцінювання	
A	4,75-5,00	5	Зараховано	Відмінно – глибоке і повне опанування навчального матеріалу і виявлення відповідних умінь та навичок.
B	4,25-4,74	4		Добре – повне знання навчального матеріалу з кількома незначними помилками.
C	3,75-4,24	4		Добре – в загальному правильна відповідь з двома-трьома суттєвими помилками.
D	3,25-3,74	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, але достатнє для практичної діяльності за професією.
E	3,00-3,24	3		Задовільно – неповне опанування програмного матеріалу, що задовольняє мінімальні критерії оцінювання
FX	2,00-2,99	2	Незараховано	Незадовільно – безсистемність одержаних знань і неможливість продовжити навчання без додаткових знань з дисципліни
F	0,00-1,99	2		Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота і повторне вивчення дисципліни.

6. Контрольні питання з дисципліни

1. Які основні елементи світогляду?
2. Чи можна ототожнювати світогляд і філософію?
3. Чому філософію називають «матір'ю» всіх наук?
4. Що є критерієм істинності філософських теорій?
5. У чому полягає суспільна значущість філософії?
6. Яке походження назви «філософія»?
7. Дайте визначення поняттю «метод».
8. Розкрийте зміст основних принципів діалектики.
9. Визначте зміст і значення філософської дисципліни аксіології.
10. Що є предметом вивчення філософської антропології?
11. Сформулюйте основні завдання етики.
12. Проаналізуйте вчення Платона про пізнання і його зв'язок з вченням про ідеї.
13. Охарактеризуйте теорію ідеальної держави Платона.
14. У чому полягає гуманізм філософії Відродження?
15. Які методи пізнання розвивали Бейкон та Декарт?
16. Розкрийте значення емпіризму і раціоналізму. Які особливості цих напрямів?
17. Назвіть вихідні принципи етики Канта.
18. Обґрунтуйте сутність діалектики Гегеля.
19. Що таке «суспільно-економічна формація» і яке її місце у філософії марксизму?
20. Яка різниця між фрейдизмом та неофрейдизмом?
21. Змалюйте запропоновану Фройдом структуру психіки.
22. Розкрийте розуміння істини у філософії прагматизму.
23. Визначте зміст вчення про «сродну працю» у філософії Сковороди.
24. Проаналізуйте зміст поняття «субстанція».
25. Як співвідносяться поняття «матерія» і «субстанція»?
26. Проаналізуйте зміст категорії «буття».
27. Охарактеризуйте природу відношення буття і небуття.
28. Які концепції походження людини ви знаєте?
29. Якими є ознаки особистості?
30. Сформулюйте проблему евтаназії та варіанти її розв'язання.
31. Проаналізуйте проблему суб'єктно-об'єктного відношення в теорії пізнання.
32. Дайте характеристику емпіричного та теоретичного рівнів пізнання.
33. Визначте гносеологічну та життєво-практичну роль досвіду в пізнанні.
34. Що таке гіпотеза і теорія?
35. З'ясуйте, у чому полягає відмінність між істиною та правдою.
36. Проаналізуйте особливості взаємозв'язку абсолютної та відносної істини.
37. У чому полягає специфіка матеріалістичного вчення про свідомість?
38. Розкрийте суть проблеми «ідеального» в контексті філософії свідомості.
39. Яким є зв'язок між свідомістю і мозком людини?
40. Окресліть основні складові структури свідомості.
41. Які основні функції свідомості?
42. Розкрийте значення науки як соціального інституту.
43. У чому полягає відмінність наукового пізнання від буденного?
44. Позначте методи, які використовуються на емпіричному рівні наукового пізнання.
45. Назвіть методи, які використовуються на теоретичному рівні наукового пізнання.
46. Визначте основні функції мови.
47. З'ясуйте, чим відрізняється мова сучасної науки від повсякденної людської мови.
48. Розкрийте значення внутрішньої та зовнішньої лінгвістики Фердинанда де Соссюра.
49. Що таке герменевтичне коло?
50. Сформулюйте основні дефініції поняття «логіка».
51. Розкрийте поняття «культура мислення».

52. Окресліть зміст формалізації як методу логіки.
53. Охарактеризуйте основні формально-логічні закони.
54. Кому належить термін «філософія історії»? Що він означає?
55. Які функції виконує філософія історії в системі суспільно-гуманітарного знання?
56. Що є предметом філософії історії?
57. Дайте філософське визначення поняттю «суспільство».
58. Які головні ідеї соціологізму Дюркгайма?
59. Висвітліть теорію формальної соціології Зіммеля.
60. В чому полягає специфіка політики як форми соціальної діяльності?
61. Розкрийте сутність політичної влади.
62. Які переваги і недоліки теорії походження держави Гобса?
63. Охарактеризуйте основні теорії походження держави.
64. Визначте зміст поняття «правова держава».
65. Розкрийте зміст поняття «громадянське суспільство».
66. Що таке політична ідеологія?
67. Дайте визначення поняття «філософія економіки».
68. Розкрийте значення і функції грошей.
69. Охарактеризуйте сутність багатства у філософсько-економічному розумінні.
70. Що таке філософія менеджменту?
71. Що таке духовна культура, який її основний зміст?
72. Проаналізуйте філософський зміст поняття «цивілізація».
73. Розкрийте значення культурної концепції Шпенглера.
74. Визначте головні глобальні проблеми сучасної цивілізації.
75. Що таке моральна свідомість?
76. Охарактеризуйте моральні якості, важливі для менеджера.
77. Проаналізуйте типові моральні проблеми у сфері бізнесу.
78. Як співвідносяться між собою історія естетики та історія мистецтва?
79. Які форми естетичної свідомості Ви знаєте?
80. Розкрийте сутність художнього образу.

7. Методичне забезпечення

Освітній процес з дисципліни «Філософія (в т.ч. логіка, етика, естетика)» повністю і в достатній кількості забезпечений необхідною навчально-методичною літературою. Зокрема, викладачами кафедри підготовлені і видані такі роботи:

1. Філософія (у т.ч. логіка, етика, естетика) : методичні рекомендації до виконання контрольної роботи здобувачами першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / О. В. Гапченко, І. В. Омельчук, Н. К. Петрук. Хмельницький : ХНУ, 2023. 31 с.

2. Філософія (у т.ч. логіка, етика, естетика) : методичні рекомендації до семінарських занять для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти всіх спеціальностей / Н. К. Петрук, О. В. Гапченко, І. В. Омельчук. Хмельницький : ХНУ, 2024. 42 с.

3. Філософія : навч. посіб. / Н. К. Петрук, А. Б. Борканюк. Хмельницький : ХНУ, 2012. 283 с.

В Модульному середовищі для навчання (Moodle) підготовлено:

- лекції за тематикою, зазначеною в робочій програмі дисципліни;
- методичні вказівки до практичних занять;
- методичні вказівки до самостійної роботи студентів денної (заочної) форми навчання.

8. Рекомендована література

Основна

1. Основи філософії : навч. посіб. / Л.О. Сандюк та ін.; за ред. М.Ф. Шмиголя. Київ : ЦУЛ, 2017. 412 с.
2. Філософія : навч. посіб. / Ю.М. Вільчинський та ін. Київ : КНЕУ, 2019. 368 с.
3. Філософія : навч. посіб. для студентів гуманітар. факультетів / кол. авторів; кер. А.О. Приятельчук. Київ : Вадекс, 2021. 560 с.
4. Філософія : підруч. для студентів вищ. навч. закл. / кол. Авторів ; за ред. Л.В. Губерського. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Харків : Фоліо, 2017. 621 с.
5. Філософія. Вступ до курсу. Історія світової та української філософії. Фундаментальні проблеми сучасної філософії / В. Петрушенко. Львів : Львівська політехніка, 2019. 544 с.
6. Шепетяк О., Шепетяк О. Філософія : Підручник. Львів : Місіонер, 2020. 784 с.

Додаткова

7. Александрова О.С., Горбань О.В., Лавриненко Г.А. Філософія політики : Навчальний посібник. Київ, 2021. 182с.
8. Амінова О.В. Багатство: соціально-філософський вимір поняття. [Електронний ресурс]. Філософські проблеми гуманітарних наук : Збірник праць. Київ, 2009. 500 с. Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-11401.html>.
9. Бацевич Ф.С. Філософія мови. Історія лінгвофілософських учень : підручник. Київ : Академія, 2011. 240 с.
10. Бізнес-етика: конспект лекцій [Електронний ресурс] : навч. посіб. / М.М. Дученко, О.А. Шевчук; КПІ ім. Ігоря Сікорського. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2020. 56 с.
11. Вілан Ч. Гола економіка. Викриття нудної науки / пер. з англ. О. Дем'янчука. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2018. 384 с.
12. Волков О.Г. Філософія бізнесу : Практикум. Мелітополь : Видавництво МДПУ ім. Б. Хмельницького, 2014. 271 с.
13. Гусев В.І. Нариси з історії філософії Нового часу. Київ : НаУКМА, 2020. 344 с.
14. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. Філософія : підручник. Вид. 2-ге, перероб. і допов. Нац. ун-т «Юридична академія України ім. Ярослава Мудрого». Харків : Право, 2018. 432 с.
15. Естетика : Підручник / За заг. ред. Л.Т. Левчук. 3-тє вид., допов. і переробл. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 520 с.
16. Етика та естетика : навчально-методичний посібник (у схемах і таблицях) / за наук. ред. проф. В.С. Бліхара. Львів : ПП «Арал», 2018. 294 с.
17. Конверський А. Є. Логіка : підручник. 2-ге вид., виправлене. Київ : ВПЦ «Київський університет», 2017. 391 с.
18. Кралюк П. М. Історія філософії України : підручник. Київ : КНТ, 2015. 652 с.
19. Кузь О.М., Чешко В.Ф. Філософія науки : навчальний посібник. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. 172 с.
20. Литвинчук О.В., Муляр В.І. Філософія: навч. посібник. Житомир : Житомирська політехніка, 2021. 403 с.
21. Лютий Т. Пригоди філософських ідей Західного світу. Київ : Темпора, 2021. 384 с.
22. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / за ред. І.С. Добронравової (ч. 1), О.В. Руденко (ч. 2). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
23. Орендарчук Г.О. Логіка: Навчальний посібник для студентів економічних та юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Видання друге, перероблене і доповнене. Тернопіль : Астон, 2008. 272 с.

24. Пазиніч С.М. Філософія : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Харків : Харківська державна академія дизайну і мистецтв; видавець Савчук О.О., 2014. 380 с.
25. Прикладна етика. Навч. посіб. / За наук. ред. Панченко В.І. Київ : «Центр учбової літератури», 2012. 392 с.
26. Ратніков В. С. Основи філософії науки і філософії техніки : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2012. 291 с.
27. Соціальна філософія [Електронний ресурс] : навч. посіб. для самост. роботи аспірантів / за ред. д. філос. н., проф. В.О. Ананьїна. Київ : КПІ ім. Ігоря Сікорського, Вид-во «Політехніка», 2021. 299 с.
28. Тофтул М.Г. Етика : підручник. 2-ге вид., виправ., допов. Київ : Академія, 2011. 415 с.
29. Філософія грошей в епоху фінансової цивілізації : монографія / кол. авторів ; за ред. д-ра екон. наук, проф. Т.С. Смовженко, д-ра філос. наук, проф. З.Е. Скринник. Київ : УБС НБУ, 2010. 463 с.
30. Філософія : підручник / В.С. Бліхар та ін. вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород : Говерла, 2021. 440 с.
31. Філософія політики : Підручник / Авт.-упоряд.: В.П. Андрущенко (кер.) та ін. Київ : Знання України, 2003. 400 с.
32. Філософія як історія філософії : Підручник. / За заг. ред. Ярошовця В. І. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 648 с.
33. Філософія: підручник для студентів і курсантів вищих закладів освіти III-IV рівнів акредитації / авт.кол.; за ред. О. В. Рябініної, Л. І. Юрченко. Харків : Видавництво Іванченка І.С., 2021. 286 с.
34. Фюрст М., Гринкс, Ю. Філософія / Пер. з нім. Вахтанга Кебуладзе. Київ : Дух і Літера, Інститут релігійних наук св. Томи Аквінського, 2018. 536 с.
35. Шабанова Ю.О. Філософія культури : підручник. Дніпро : ЛІРА, 2019. 240 с.
36. Шепетяк О. М. Логіка. Підручник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Фенікс, 2015. 256 с.
37. Ящук Т.І. Філософія історії. Курс лекцій: навч. посіб. Київ : Либідь, 2004. 536 с.

9. Інформаційні ресурси

1. Модульне середовище для навчання. URL : <https://msn.khmnu.edu.ua/>
2. Модульний курс для дистанційної форми навчання. URL : <https://de.khnu.km.ua/p.aspx> .
3. Електронна бібліотека університету. URL: http://lib.khmnu.edu.ua/asp/php_f/p1age_lib.php.
4. Репозитарій ХНУ. URL : <https://library.khmnu.edu.ua/#>.